

Instrukcja wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000

WERSJA 2012.1

Zawartość

1.	Identyfikacja obszaru.....	6
1.1.	Typ obszaru(obowiązkowe).....	6
1.2.	Kod obszaru (obowiązkowe)	7
1.3.	Nazwa obszaru (obowiązkowe).....	8
1.4.	Data opracowania (obowiązkowe).....	8
1.5.	Data aktualizacji (obowiązkowe).....	8
1.6.	Instytucja opracowująca formularz (obowiązkowe)	8
1.7.	Daty wyznaczenia i klasyfikacji obszaru (obowiązkowe).....	9
2.	Położenie obszaru	9
2.1.	Położenie centralnego punktu obszaru (obowiązkowe)	9
2.2.	Powierzchnia obszaru (obowiązkowe).....	10
2.3.	Procentowy udział obszarów morskich (obowiązkowe)	10
2.4.	Długość obszaru.....	11
2.5.	Region administracyjny (obowiązkowe).....	11
2.6.	Region biogeograficzny (obowiązkowe).....	12
3.	Informacja przyrodnicza	13
3.1.	Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (obowiązkowe).....	14
a)	Kod siedliska	14
b)	Forma priorytetowa siedliska (PF).....	14
c)	Zanik siedliska (NP).....	14
d)	Pokrycie	15
e)	Jaskinie	15
f)	Jakość danych	15
g)	Reprezentatywność.....	16

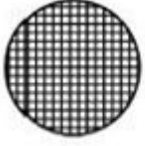
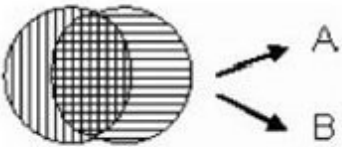
h) Powierzchnia względna	16
i) Stan zachowania	17
j) Ocena ogólna	21
3.2. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy siedliskowej i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy siedliskowej oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (obowiązkowe)	22
a) Przynależność do grupy zwierząt lub królestwa roślin	23
b) Kod gatunku	23
c) Nazwa łacińska	23
d) Wrażliwość danych	23
e) Zanik gatunku (NP)	23
f) Typ populacji	24
g) Wielkość populacji	24
h) Jednostka	25
i) Kategoria liczebności	26
j) Jakość danych	26
k) Ocena populacji	27
l) Stan zachowania	28
m) Izolacja	31
n) Ocena ogólna	31
3.3. Pozostałe ważne gatunki roślin i zwierząt	32
a) Grupa	32
b) Nazwa i kod	33
c) Wrażliwość danych	33
d) Zanik gatunku (NP)	33
e) Wielkość populacji	33
f) Jednostka	34

g) Kategoria liczebności	35
h) Motywacja	35
4. Opis obszaru	36
4.1. Ogólna charakterystyka obszaru (obowiązkowe).....	36
4.2. Wartość przyrodnicza i znaczenie (obowiązkowe).....	38
4.3. Zagrożenia (obowiązkowe).....	41
4.4. Własność	42
4.5. Dokumentacja	43
5. Status ochrony obszaru	43
5.1. Formy ochrony w obszarze wyznaczone na poziomie krajowym i regionalnym	43
5.2. Powiązania obszaru z innymi formami ochrony:.....	44
5.3. Inne formy ochrony w obszarze	45
6. Zarządzanie obszarem	45
6.1. Organ odpowiedzialny za zarządzanie obszarem (obowiązkowe)	45
6.2. Plan zarządzania (obowiązkowe).....	45
6.3. Działania ochronne	45
7. Mapy obszaru (obowiązkowe)	45

1.Identyfikacja obszaru

1.1. Typ obszaru(obowiązkowe)

Typ obszaru określa jednoznaczowy kod wskazujący, czy obszar został powołany na podstawie Dyrektywy siedliskowej (pOZW, OZW, SOO) lub Dyrektywy ptasiej (OSO) lub obu dyrektyw. Możliwe zależności przedstawia Rysunek 1.

	A	<ul style="list-style-type: none"> OSO – obszar specjalnej ochrony ptaków powołany rozporządzeniem Ministra Środowiska.
	B	<ul style="list-style-type: none"> pOZW – proponowany obszar mający znaczenie dla Wspólnoty przedstawiony przez Polskę do akceptacji Komisji Europejskiej; lub OZW – obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej; lub SOO – specjalny obszar ochrony siedlisk powołany rozporządzeniem Ministra Środowiska.
	C	<ul style="list-style-type: none"> Obszar wspólny, powołany na podstawie Dyrektywy siedliskowej i Dyrektywy ptasiej. Granice obszaru są wspólne i identyczne dla OSO oraz pOZW/OZW/SOO. W takim przypadku wypełnia się <u>jeden standardowy formularz danych</u>.
		<ul style="list-style-type: none"> W przypadku, gdy granice obszarów typu A (OSO) i B (pOZW, OZW, SOO) pokrywają się częściowo, traktuje się je jako odrębne. Dla każdego z nich należy wypełnić <u>osobny standardowy formularz danych</u>.

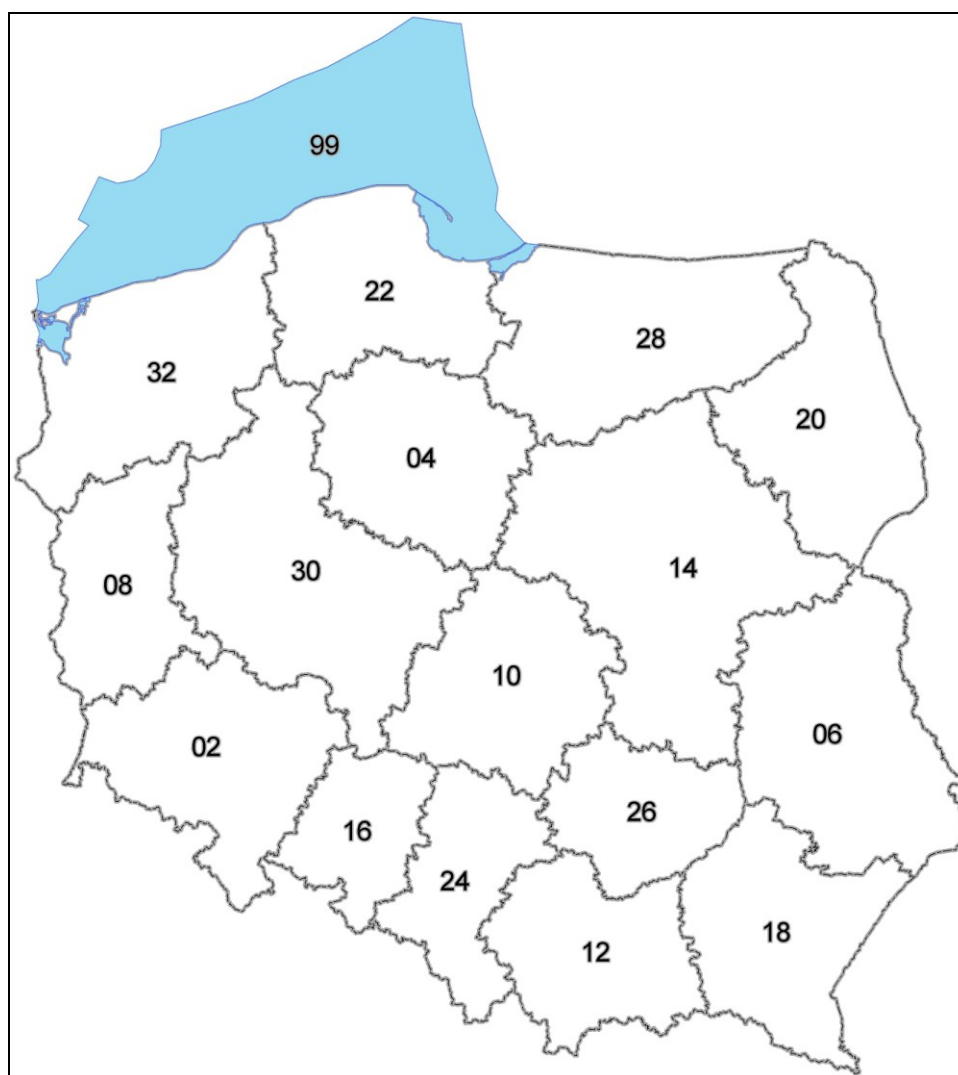
Rysunek 1: Typy obszarów Natura 2000

1.2. Kod obszaru (obowiązkowe)

Kod obszaru jest to dziewięcioznakowy, alfanumeryczny, unikalny ciąg znaków przypisany każdemu obszarowi Natura 2000. Pierwsze dwa znaki określają przynależność krajową obszaru (w przypadku Polski „PL”). Następną literą oznacza typ obszaru Natura 2000: B - obszar ptasi, H - obszar siedliskowy, C – obszar wspólny (całkowicie pokrywające się obszary ptasi i siedliskowy). Kolejne dwie cyfry określają kod województwa wg rejestru TERYT (w przypadku, gdy obszar leży na terenie więcej niż jednego województwa należy przypisać kod tego, w którym obszar zajmuje największą powierzchnię, a obszarom położonym całkowicie na morzu przypisuje się kod „99”). Pozostałe cztery cyfry stanowią unikalny kod obszaru. Kod obszaru jest nadawany przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska.

PRZYKŁAD:

PL	H	02	0080
<symbol kraju>	<symbol rodzaju obszaru>	<symbol woj.>	<symbol obszaru>

Rysunek 2: Identyfikatory województw wg rejestru TERYT

1.3. Nazwa obszaru (obowiązkowe)

Należy podać nazwę obszaru Natura 2000 w języku polskim. Powinno się używać nazw ogólnie (zwyczajowo) przyjętych dla danego obszaru. W przypadku parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych lub innych form ochrony przyrody w randze krajowej i międzynarodowej, których granice w dużym stopniu pokrywają się z granicami obszaru, należy używać ich nazw. W innych przypadkach należy stworzyć nazwę, która najlepiej będzie identyfikowała proponowany obszar biorąc pod uwagę lokalne nazwy geograficzne i sprawdzając czy takiej nazwy nie nadano już obszarowi Natura 2000 innego typu.

1.4. Data opracowania (obowiązkowe)

Należy podać datę opracowania pierwszej wersji formularza. Oznacza to, że w przypadku powiększenia obszaru czy edycji zapisów SDF pole to nie ulega zmianie. Data powinna być zapisana w formacie RRRRMM np.: 200412

1.5. Data aktualizacji (obowiązkowe)

Należy wprowadzić datę ostatniego wprowadzenia zmian do formularza, z wykorzystaniem tego samego formatu jak w punkcie 1.4 W przypadku tworzenia SDF dla nowego obszaru należy pozostawić pole „Data aktualizacji” puste. W sytuacji gdy informacje były aktualizowane wielokrotnie, pole to zawiera datę ostatniej aktualizacji.

1.6. Instytucja opracowująca formularz (obowiązkowe)

Należy wprowadzić oficjalne dane kontaktowe instytucji (np. właściwego organu administracji), która zestawiła informacje w formularzu. Instytucja gromadząca dane powinna być punktem kontaktowym w sprawach merytorycznych i technicznych. Może to być stanowisko w instytucji (np. osoba w określonej jednostce).

1.7. Daty wyznaczenia i klasyfikacji obszaru (obowiązkowe)

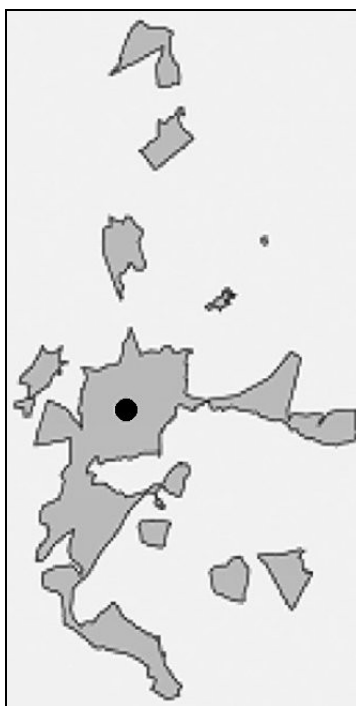
Tam gdzie to możliwe należy podać daty zaproponowania obszaru jako OZW, zatwierdzenia jako OZW, wyznaczenia jako SOO lub OSO wraz ze wskazaniem odniesienia do krajowego aktu prawnego. Jeśli obszar został objęty ochroną, a następnie powiększony lub pomniejszony, zachowuje się datę pierwszego wprowadzenia go do wykazu oraz podaje ostatnią ogólną powierzchnię. Format daty jest identyczny jak w punkcie 1.4.

Pole *wyjaśnienia* wypełnia się opcjonalnie, np. gdy zaistniała potrzeba zamieszczenia dat powstania obszarów PLB i PLH, z których następnie powstał obszar PLC.

2. Położenie obszaru

2.1. Położenie centralnego punktu obszaru (obowiązkowe)

Jest to centralny punkt obszaru leżący w jego wnętrzu i reprezentujący geometryczny środek powierzchni. Współrzędne geograficzne są podawane w stopniach dziesiętnych z dokładnością do czterech miejsc po przecinku. Pole to uzupełnia Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

Rysunek 3: Przykład poprawnie określonego centralnego punktu obszaru

2.2. Powierzchnia obszaru (obowiązkowe)

Powierzchnia obszaru podawana jest w hektarach z dokładnością do jednego miejsca po przecinku. W przypadku obszarów, których powierzchnia jest trudna do określenia (jaskinie, klify, pionowe ściany skalne) dopuszcza się pozostawienie pustego pola pod warunkiem wypełnienia punkcie 2.4.

2.3. Procentowy udział obszarów morskich (obowiązkowe)

Należy podać, z dokładnością do jednego miejsca po przecinku, procentowy udział powierzchni wód morskich w obszarze. Przez wody morskie rozumie się morskie wody wewnętrzne, morze terytorialne oraz wyłączną strefę ekonomiczną w rozumieniu przepisów ustawy z dn. 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej. Jeżeli dokładne dane nie są dostępne, dopuszcza się użycie danych szacunkowych.

Obszarami morskimi Rzeczypospolitej Polskiej są:

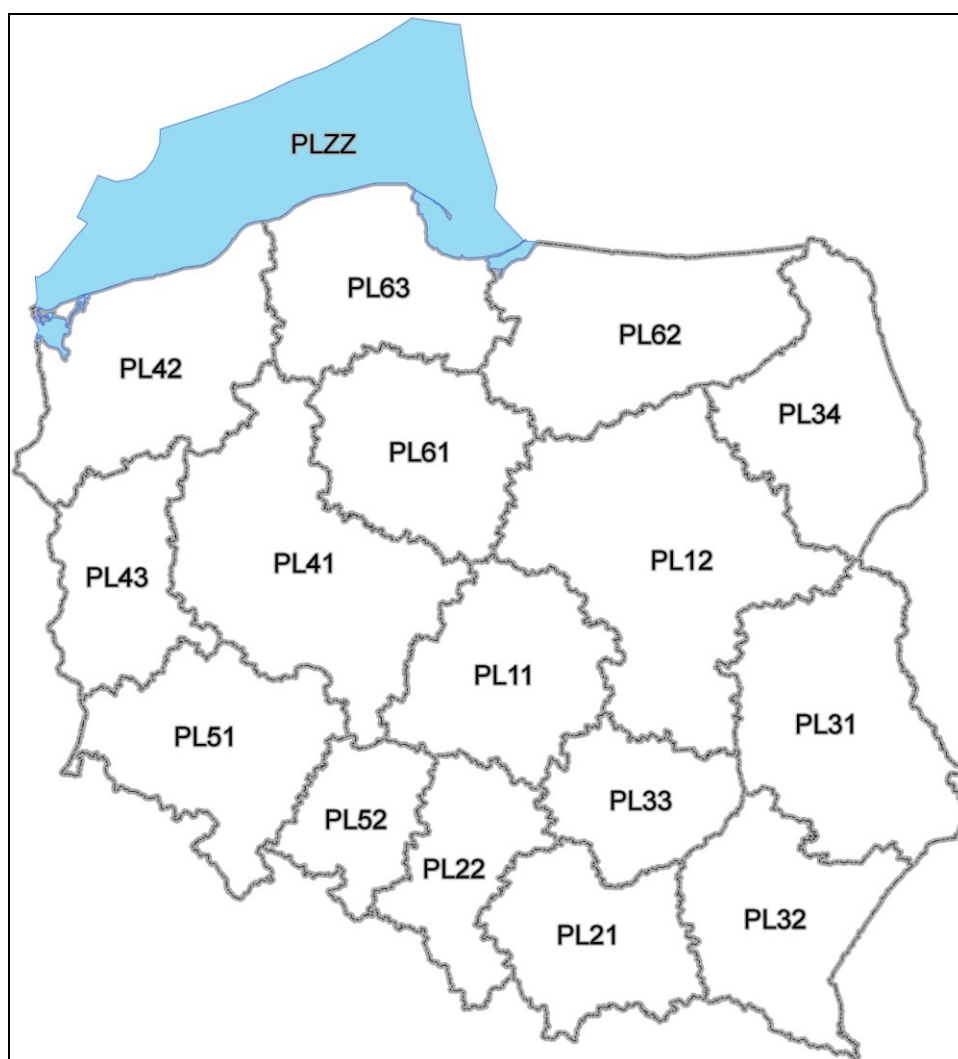
- morskie wody wewnętrzne, do których należą:
  - część Jeziora Nowowarpieńskiego i część Zalewu Szczecińskiego wraz ze Świną i Dziwną oraz Zalewem Kamieńskim, znajdująca się na wschód od granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec, oraz rzeka Odra pomiędzy Zalewem Szczecińskim a wodami portu Szczecin;
  - część Zatoki Gdańskiej zamknięta linią podstawową biegnącą od punktu o współrzędnych 54°37'36" szerokości geograficznej północnej i 18°49'18" długości geograficznej wschodniej (na Mierzei Helskiej) do punktu o współrzędnych 54°22'12" szerokości geograficznej północnej i 19°21'00" długości geograficznej wschodniej (na Mierzei Wiślanej);
  - część Zalewu Wiślanego, znajdująca się na południowy zachód od granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską na tym Zalewie;
  - wody portów określone od strony morza linią łączącą najdalej wysunięte w morze stałe urządzenia portowe, stanowiące integralną część systemu portowego.
- morze terytorialne, który jest obszarem wód morskich o szerokości 12 mil morskich (22 224 m), liczonych od linii podstawowej tego morza. Linią podstawową morza terytorialnego stanowi linia najniższego stanu wody wzdłuż wybrzeża lub zewnętrzna granica morskich wód wewnętrznych;
- wyłączna strefa ekonomiczna, która jest położona na zewnątrz morza terytorialnego i przylega do tego morza. Obejmuje ona wody, dno morza i znajdujące się pod nim wnętrza ziemi.

2.4. Długość obszaru

Pole długość obszaru jest obowiązkowe jedynie wtedy, kiedy powierzchnia obszaru nie została podana z powodów opisanych w punkcie 2.2. Długość podawana jest w kilometrach z dokładnością do jednego miejsca po przecinku.

2.5. Region administracyjny (obowiązkowe)

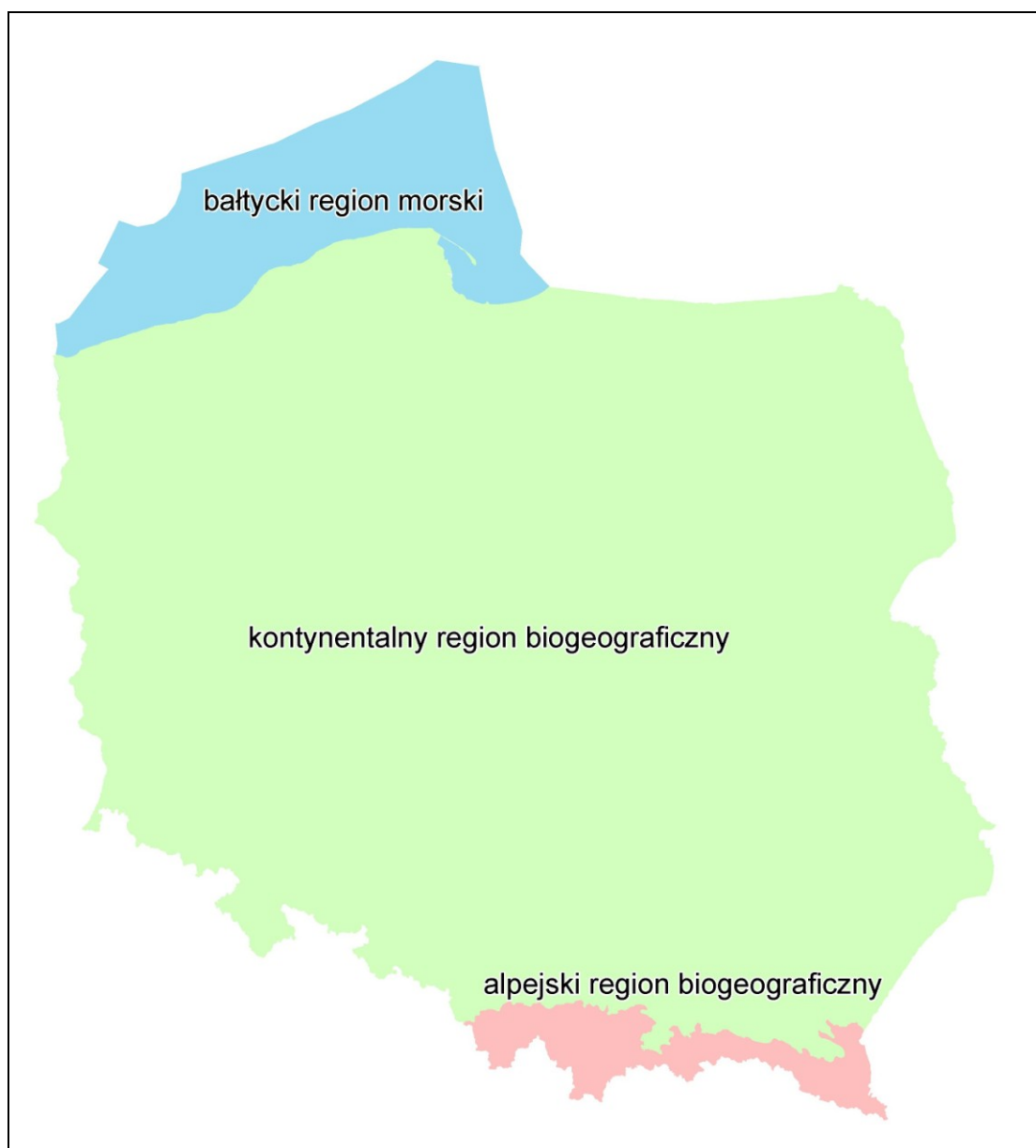
Należy podać kod i nazwę regionu NUTS poziom 2 (województwo), na terenie którego znajduje się obszar. Jeżeli obszar znajduje się na terenie więcej niż jednego regionu administracyjnego, należy wpisać je wszystkie. Dla obszaru obejmującego powierzchnie morskie, które nie są objęte systemem NUTS, należy wpisać kod zarezerwowany dla regionu dodatkowego: PLZZ.

Rysunek 4: Identyfikatory województw według klasyfikacji NUTS 2

2.6. Region biogeograficzny (obowiązkowe)

Należy wskazać zaznaczeniem odpowiednią komórkę regionu biogeograficznego w granicach którego położony jest obszar (dotyczy również obszarów morskich). Należy również podać procentowy udział powierzchni obszaru w odniesieniu do powierzchni danego regionu z dokładnością do jedności. W przypadku obszarów morskich dodatkowo podaje się informacje na temat regionu morskiego, na którym obszar jest położony. W Polsce występują dwa regiony biogeograficzne: alpejski i kontynentalny oraz bałtycki region morski. Dokładne dane, w tym wektorowe warstwy GIS, dostępne są na portalu referencyjnym Natura 2000 pod adresem: http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal

Rysunek 5: Poglądowa mapa przedstawiająca podział kraju na regiony biogeograficzne

3. Informacja przyrodnicza

Dla obszarów wyznaczonych na podstawie Dyrektywy ptasiej (OSO):

- wymagane jest wypełnienie podpunktu 3.2 poprzez zamieszczenie wszystkich informacji na temat gatunków objętych art. 4 Dyrektywy ptasiej, tzn. gatunków wymienionych w załączniku I ww. dyrektywy oraz regularnie pojawiających się gatunków wędrownych nieobjętych tym załącznikiem;
- pożądane jest podanie informacji dotyczących typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy siedliskowej (punkcie 3.1) oraz gatunków fauny i flory z załącznika II ww. dyrektywy (punkcie 3.2) gdy:
  - całość lub część obszaru jest wyznaczona jako pOZW/OZW/SOO;
  - całość lub część obszaru nie jest wyznaczona jako pOZW/OZW/SOO, lecz informacje te mają znaczenie dla ochrony gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony.

UWAGA: Siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt innych niż ptaki nie mogą zostać sklasyfikowane jako przedmioty ochrony i należy im nadać ocenę D.

Dla obszarów wyznaczonych na podstawie Dyrektywy siedliskowej (pOZW, OZW, SOO):

- wymagane jest wypełnienie podpunktu 3.1 i 3.2 poprzez zamieszczenie informacji na temat wszystkich typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I oraz gatunków fauny i flory wymienionych w załączniku II ww. dyrektywy;
- pożądane jest podanie informacji dotyczących gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy ptasiej oraz regularnie pojawiających się gatunków wędrownych nieobjętych tym załącznikiem, gdy całość lub część obszaru jest wyznaczona jako OSO (punkcie 3.2).

UWAGA: Gatunki ptaków nie mogą zostać sklasyfikowane jako przedmioty ochrony i należy im nadać ocenę D.

Dla obszarów wyznaczonych zarówno na podstawie Dyrektywy siedliskowej (pOZW, OZW, SOO) jak i ptasiej (OSO) pożądane jest również podanie informacji na temat innych ważnych gatunków fauny i flory (pkt 3.3).

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk (obowiązkowe)

Dla każdego typu siedliska przyrodniczego należy podać:

- a) kod;
- b) informacje o obecności formy priorytetowej;
- c) informację o zaniku siedliska, dla którego obszar pierwotnie został wyznaczony;
- d) powierzchnię pokrycia obszaru siedliskiem;
- e) informację o obecności jaskiń w obszarze;
- f) informację o jakości wykorzystanych danych;
- g) ocenę reprezentatywności, powierzchni względnej, stanu zachowania oraz ocenę ogólną.

a) Kod siedliska

Należy wprowadzić kod typu siedliska przyrodniczego z załącznika I do Dyrektywy siedliskowej. Wymagane jest umieszczenie wszystkich występujących w obszarze typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I ww. dyrektywy. Kody dla każdego siedliska zawiera lista referencyjna stanowiąca załącznik 1 do niniejszego opracowania. Źródło wiedzy o obecności siedliska w obszarze oraz charakterystyka przestrzenna pokrycia obszaru tym siedliskiem musi być zamieszczona w punkcie 4.2 „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

b) Forma priorytetowa siedliska (PF)

Siedliska przyrodnicze 6210, 7130 i 9430 mogą występować w formie priorytetowej lub nie (patrz załącznik 1). Jeśli w obszarze są obecne priorytetowe formy ww. siedlisk należy je wskazać poprzez wpisanie znaku „x” w kolumnie *PF*. Jeśli w obszarze występują obie formy siedliska należy je traktować rozłącznie, tj. dokonać wpisów do każdej z form w osobnym wierszu.

c) Zanik siedliska (NP)

W przypadku gdy doszło do zaniku siedliska przyrodniczego, dla którego obszar pierwotnie został wyznaczony zaleca się wskazanie tego faktu przez wpisanie znaku „x” w kolumnie *NP*. W tej sytuacji, jako rozwiązanie alternatywne, dopuszczalne jest również usunięcie informacji na temat tego siedliska z SDF.

Przyczyny zaniku siedliska muszą zostać opisane w punkcie 4.2 „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

d) Pokrycie

Dla każdego siedliska przyrodniczego występującego w obszarze należy podać powierzchnię w hektarach (patrz też podpunkt e), z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku. W przypadku gdy na terenie obszaru planowane jest wprowadzenie siedliska przyrodniczego, w kolumnie *Pokrycie* należy wpisać wartość „-1”.

e) Jaskinie

Jeżeli określenie powierzchni siedliska przyrodniczego (dotyczy 8310 i 8330) jest problematyczne, to należy wpisać w tej kolumnie liczbę istniejących w obszarze jaskiń, a pole *Pokrycie* pozostawić puste.

f) Jakość danych

W polu tym należy określić jakość wykorzystanych danych poprzez wpisanie litery identyfikującej odpowiednią klasę. Przyjmuje się trzy klasy jakości:

- Klasa G - dane o wysokiej jakości. Do tej grupy można zaliczyć dane pochodzące z np.:
  - inwentaryzacji przyrodniczych wykonanych przez ekspertów przyrodniczych zgodnie z przyjętymi przez właściwe merytoryczne organy administracji metodykami lub wytycznymi;
  - recenzowanych publikacji naukowych;
- Klasa M - dane o przeciętnej jakości. Do tej grupy można zaliczyć dane pochodzące z np.:
  - źródeł o wysokiej jakości danych, które zostały one uzupełnione szacunkami;
  - publikacji naukowych lub popularnonaukowych nie poddanych recenzji;
  - prac monitoringowych prowadzonych w wybranych punktach obszaru Natura 2000 uzupełnionych szacunkami;
  - inwentaryzacji przyrodniczych wykonanych na podstawie zobrazowań teledetekcyjnych;
- Klasa P - dane o niskiej jakości. Do tej grupy można zaliczyć dane pochodzące z np.:
  - ogólnego szacowania;

- obserwacji niepublikowanych;
- materiałów o charakterze archiwalnym.

g) Reprezentatywność

Ocena stopnia reprezentatywności siedliska przyrodniczego jest kryterium kwalifikującym siedlisko jako przedmiot ochrony i polega na określeniu, na ile typowo wykształcone jest dane siedlisko (zbiorowisko roślinne) w rozpatrywanym obszarze. Reprezentatywność oceniana jest zgodnie z podręcznikami interpretacji typów siedlisk (Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny, Ministerstwo Środowiska 2004; Interpretation Manual of European Union Habitats, DG Environment 2007) w czterostopniowej skali:

- A: doskonała;
- B: dobra;
- C: znacząca;
- D: nieznacząca.

Jeśli określenie kryterium na podstawie pomiarów nie jest możliwe lub nie istnieją dane wzorcowe, do których można odnieść typowość wykształcenia siedliska, dopuszczalne jest przyjęcie tzw. najlepszej oceny eksperckiej.

Jeśli dany typ siedliska przyrodniczego występuje na opisywanym obszarze w formie nieistotnej dla jego ochrony, tzn. powierzchnia w obszarze jest zaniedbywalna i/lub sposób wykształcenia odbiega znacznie od wzorca syntaksonomicznego, jego reprezentatywność klasyfikujemy jako "D" i wówczas nie poddaje się go dalszym ocenom (nie nadaje się ocen: *powierzchnia względna, stan zachowania i ocena ogólna*).

Opis uzasadniający nadanie oceny reprezentatywności dla każdego typu siedliska przyrodniczego, wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych na których oparto ocenę, musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

h) Powierzchnia względna

Powierzchnia względna jest to ocena określająca udział powierzchni pokrytej typem siedliska przyrodniczego w obszarze w stosunku do całkowitej powierzchni pokrytej przez ten typ siedliska w obrębie terytorium państwa. W praktyce dane dotyczące powierzchni typu siedliska na terytorium państwa są rzadko dostępne, dlatego dopuszcza się szacunkowe określenie tej wartości. Do nadania oceny stosuje się następujące przedziały:

- A: $100 \% \geq p > 15 \%$
- B: $15 \% \geq p > 2 \%$
- C: $2 \% \geq p > 0 \%$

Opis uzasadniający nadanie oceny powierzchni względnej dla każdego siedliska wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych na których oparto ocenę musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

i) Stan zachowania

Stan zachowania jest to ocena określająca stopień zachowania struktury i funkcji siedliska przyrodniczego oraz możliwości jego odtworzenia. Stosuje się następujące oceny stanu zachowania:

- A: doskonały;
- B: dobry;
- C: średni lub zdegradowany.

Powyższą ocenę określa się na podstawie trzech podkryteriów (patrz też Rysunek 6):

- **Stopień zachowania struktury**

Nadanie stopnia zachowania struktury wynika z porównania obecnego stanu wykształcenia siedliska przyrodniczego (jego struktury) występującego w obszarze z danymi z podręczników interpretacji siedlisk (Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny, Ministerstwo Środowiska 2004; Interpretation Manual of European Union Habitats, DG Environment 2007) oraz danymi zawartymi w publikacjach naukowych, a nawet z tym samym typem siedliska przyrodniczego znajdującym się w innym obszarze. Stosuje się trójstopniową skalę:

- I – doskonale zachowana;
- II – dobrze zachowana;
- III – średnio zachowana lub częściowo zdegradowana.

- **Stopień zachowania funkcji**

Nadanie stopnia zachowania funkcji (uwzględniającej obecne stadium dynamiczne i tendencje rozwojowe zbiorowiska roślinnego) sprowadza się do określenia perspektyw zachowania struktury siedliska przyrodniczego w przyszłości, biorąc pod uwagę potencjalne niekorzystne oddziaływania na to siedlisko i możliwe do zastosowania zabiegi ochronne. Perspektywy te określa się w trójstopniowej skali:

- I – doskonałe perspektywy;
- II – dobre perspektywy;
- III – średnie lub niekorzystne perspektywy.

- **Możliwość odtworzenia**

To podkryterium stosuje się do oszacowania możliwości odtworzenia siedliska przyrodniczego w obszarze stosując metodę najlepszej oceny eksperckiej. Określając ten stopień należy wziąć pod uwagę:

- wiedzę na temat struktury i funkcji określonego typu siedliska, metod ochrony i zabiegów koniecznych do utrzymania lub zwiększenia powierzchni pokrytej tym siedliskiem w obszarze oraz przywrócenia właściwej struktury i funkcji warunkującej długotrwałe utrzymanie lub poprawę stanu ochrony
- efektywność kosztów w stosunku do uzyskanych korzyści z punktu widzenia ochrony przyrody. Należy przy tym wziąć pod uwagę stopień zagrożenia i częstość występowania danego typu siedliska.

Możliwości odtworzenia określa się w trójstopniowej skali:

- I – łatwe;
- II – możliwe przy średnim nakładzie środków;
- III – trudne lub niemożliwe.

Syntetyczne przedstawienie wykorzystania powyższych podkryteriów do oceny stanu zachowania (patrz też Rysunek 6):

- A: doskonały stan zachowania:

- zachowanie struktury I (doskonale zachowana), pozostałe podkryteria pomija się;

LUB

- zachowanie struktury II (dobrze zachowana) oraz zachowanie funkcji I (doskonałe perspektywy), niezależnie od możliwości odtworzenia.

- B: dobry stan zachowania:

- zachowanie struktury II (dobrze zachowana) oraz zachowanie funkcji II (dobre perspektywy), niezależnie od możliwości odtworzenia;

LUB

- zachowanie struktury II (dobrze zachowana) oraz zachowanie funkcji III (średnie lub niekorzystne perspektywy) przy możliwości odtworzenia I (odtworzenie łatwe) lub II (odtworzenie możliwe przy średnim nakładzie środków);

LUB

- zachowanie struktury III (średnio zachowana lub częściowo zdegradowana) oraz zachowanie funkcji I (doskonałe perspektywy) przy możliwości odtworzenia I (odtworzenie łatwe) lub II (odtworzenie możliwe przy średnim nakładzie środków);

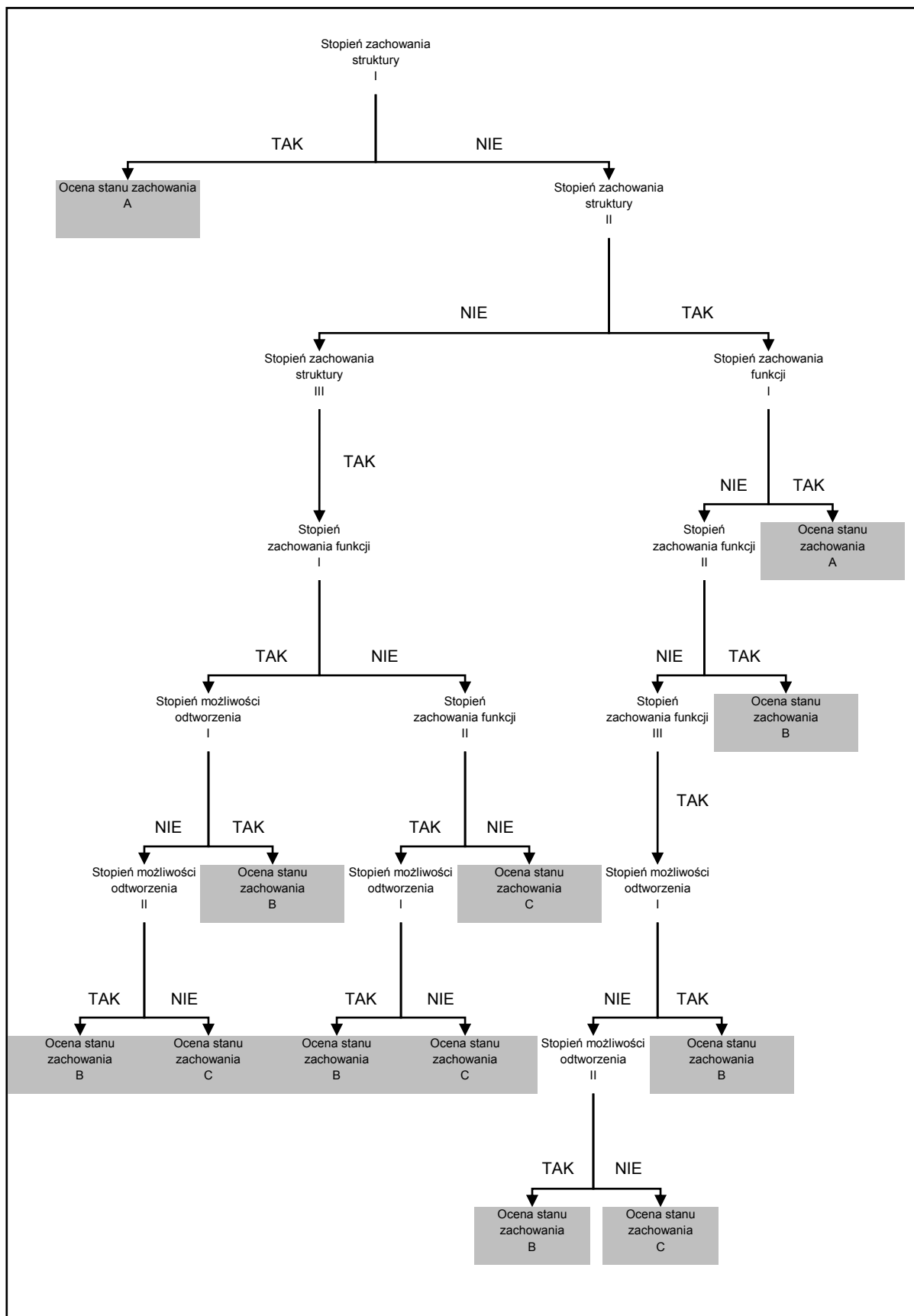
LUB

- zachowanie struktury III (średnio zachowana lub częściowo zdegradowana) oraz zachowanie funkcji II (dobre perspektywy) przy możliwości odtworzenia I (odtworzenie łatwe).

- C: średni lub zubożały stan zachowania:

- pozostałe kombinacje.

Opis uzasadniający nadanie oceny stanu zachowania oraz stopni podkryteriów dla każdego siedliska wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych, na których oparto ocenę musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

Rysunek 6: Schemat algorytmu nadania oceny stanu zachowania siedliska przyrodniczego

j) Ocena ogólna

Ocena ogólna wartościuje obszar pod kątem jego znaczenia dla ochrony siedliska przyrodniczego w kraju. Przy jej nadawaniu uwzględnia się wcześniejsze oceny charakteryzujące siedlisko w obszarze. Należy przy tym rozróżnić wagę jaką mają poszczególne kryteria dla danego siedliska jak i dodatkowe czynniki mogące mieć wpływ na jego zachowanie (relacje między różnymi typami siedlisk i gatunków, rodzaj działalności człowieka na terenie obszaru i w jego pobliżu, strukturę własności gruntów, obecny status prawny terenu itp.). Ocenę określa się metodą najlepszej oceny eksperckiej przez nadanie jednej z poniższych wartości:

- A: doskonała;
- B: dobra;
- C: znacząca.

Opis uzasadniający nadanie oceny ogólnej dla każdego siedliska wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych na których oparto ocenę musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

Typy siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy siedliskowej					Ocena obszaru				
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych G M P	A B C D	A B C		
						Reprezenta- tywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
7130	X		2212,70		G	B	B	B	B
8310			0	3	P	C	C	C	C
3150			921		G	A	C	B	C
1110			1700		P	C	A	A	B

Rysunek 7: Przykład wypełnienia tabeli dot. siedlisk przyrodniczych

3.2. Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy siedliskowej i gatunki wymienione w załączniku II Dyrektywy siedliskowej oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (obowiązkowe)

Dla każdego gatunku należy podać:

- a) przynależność do grupy zwierząt lub królestwa roślin;
- b) kod;
- c) nazwę łacińską;
- d) informację o wrażliwości danych;
- e) informację o zaniku gatunku, dla którego obszar pierwotnie został wyznaczony;
- f) typ populacji;
- g) wielkość populacji;
- h) jednostkę wielkości populacji;
- i) kategorię liczebności;
- j) informację o jakości wykorzystanych danych;
- k) ocenę wielkości populacji, stanu zachowania siedliska gatunku, izolacji oraz ocenę ogólną.

a) Przynależność do grupy zwierząt lub królestwa roślin

Należy podać literę klasyfikującą gatunek do odpowiedniej grupy zwierząt lub do królestwa roślin:

- A – płazy;
- B – ptaki;
- F – ryby i minogi;
- I – bezkręgowce;
- M – ssaki;
- P – rośliny;
- R – gady.

b) Kod gatunku

Kody gatunków zawarte są w listach referencyjnych stanowiących załączniki 2 i 3 do niniejszego opracowania.

c) Nazwa łacińska

Nazwy łacińskie gatunków zawarte są w listach referencyjnych stanowiących załączniki 2 i 3 do niniejszego opracowania.

d) Wrażliwość danych

Pole należy wypełnić wpisem „tak” jeżeli publiczny dostęp do informacji o gatunku mógłby stanowić zagrożenie dla jego ochrony np. z powodu nielegalnego kolekcjonowania okazów. W przypadku uznania gatunku za wrażliwy informacja o jego występowaniu nie zostanie ujawniona opinii publicznej przez Komisję Europejską z jej własnej inicjatywy np. przez umieszczenie jej na publicznej witrynie internetowej.

e) Zanik gatunku (NP)

W przypadku gdy doszło do zaniku gatunku dla którego obszar pierwotnie został wyznaczony zaleca się wskazanie tego faktu przez wpisanie znaku „x” w kolumnie „NP”. W tej sytuacji, jako rozwiązanie alternatywne, dopuszczalne jest również usunięcie informacji na temat tego gatunku z SDF. Gatunki, które nie występowały w obszarze od momentu wejścia w życie dyrektywy oraz historyczne przypadki występowania nie powinny być odnotowywane. Gatunek uznaje się za już

niewystępujący w obszarze np. jeżeli nie odnotowano jego obecności w ciągu dłuższego czasu. Długość tego okresu zależy od gatunku - w przypadku gatunków, których obserwacje uznaje się za łatwe brak stwierdzenia przez kilka lat może świadczyć ich zaniku. Natomiast dla gatunków trudnych w obserwacji brak stwierdzeń w ww. okresie nie musi dowodzić zaniku gatunku, szczególnie jeżeli jego siedlisko nie uległo zmianie.

Przyczyny zaniku gatunku muszą zostać opisane w punkcie 4.2 „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

f) Typ populacji

W celu określenia typu populacji w obszarze stosuje się poniższą klasyfikację:

- p – osiadła, tj. występująca w obszarze przez cały rok. Do tego typu zalicza się gatunki niemigrujące, rośliny, osiadłe populacje gatunków migrujących;
- r – rozrodcza, tj. wykorzystująca obszar do rozrodu i/lub wychowywania młodych;
- c – przemieszczająca się, tj. wykorzystująca obszar do odpoczynku lub zgromadzeń w okresie wędrówek, pierzenia poza terenami rozrodczymi z wyłączeniem zimowania;
- w – zimująca, tj. wykorzystująca obszar do zimowania.

W przypadku populacji nieosiadłych występujących w obszarze dłużej niż jeden sezon, należy je traktować odrębnie i dokonać osobnych wpisów. Można dzięki temu określić znaczenie obszaru dla różnych stadiów życia gatunku (patrz Rysunek 9). Uzasadnienie nadania typu populacji dla każdego gatunku wraz z podaniem materiałów źródłowych, na których oparto ocenę, musi być zawarte w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

g) Wielkość populacji

Pola należy wypełnić wartościami określającymi liczebność populacji. Gdy dostępne są dokładne dane to do kolumn *Min* i *Max* wpisuje się tę samą liczbę. W przypadku danych uzupełnionych szacunkami wpisuje się przedziały liczbowe, przy czym wartości minimalne i maksymalne powinny być średnimi z kilku lat, a nie wartościami skrajnymi. Jeżeli dane nie pozwalają na szacowanie liczebności populacji należy wskazać jedynie typ populacji (np. p - osiadła), a pole *Jakość danych* uzupełnić wartością „DD” (brak danych). W takim przypadku pola *Wielkość populacji* nie wypełnia się, natomiast wprowadza się wartość *Kategorii liczebności* (C, R, V lub P – patrz podpunkt i). Wartość *Kategorii liczebności* może zostać wprowadzona również dodatkowo jako uzupełnienie wielkości populacji. W sytuacji gdy na terenie obszaru planowana jest introdukcja gatunku pole *Wielkość populacji* należy uzupełnić wartością „-1”. Opis charakteryzujący wielkość i rozmieszczenie populacji każdego gatunku wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych, musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

h) Jednostka

Należy wskazać jednostkę, w której wyrażono wielkość populacji. Zalecane* jest, aby jako jednostkę stosować osobniki (i) lub pary (p). Tam, gdzie nie jest to możliwe stosuje się jedną z poniższych jednostek:

- adults – osobniki dorosłe;
- subadults – osobniki młodociane;
- bfemales – rozmnażające się samice;
- cmales – nawołujące samce;
- males – samce;
- shoots – pędy;
- tufts – kępy;
- fstems – pędy kwiatostanowe;
- localities – stanowiska;
- colonies – kolonie;
- logs – zasiedlone pnie;
- trees – zasiedlone drzewa;
- stones – zasiedlone głazy/kamienie;
- length – długość zasiedlonego obiektu wyrażona w kilometrach;
- area – powierzchnia zasiedlona przez populację wyrażona w metrach kwadratowych;
- grids1x1 – liczba pól siatki kwadratów o rozmiarze 1x1km, w których występuje populacja;
- grids5x5 – liczba pól siatki kwadratów o rozmiarze 5x5km, w których występuje populacja;
- grids10x10 – liczba pól siatki kwadratów o rozmiarze 10x10km, w których występuje populacja.

* UWAGA: istnieją gatunki, dla których zalecana jest inna niż osobniki (i) lub pary (p) jednostka wielkości populacji. Gatunki te wraz z rekomendowanymi jednostkami zestawiono w tabeli stanowiącej załącznik 4 niniejszego opracowania.

i) Kategoria liczebności

Pole to uzupełnia się w przypadku braku danych o wielkości populacji lub braku możliwości jej oszacowania. Ewentualnie pole może posłużyć jako uzupełnienie liczbowych szacunków wielkości populacji (patrz punkcie g). Przyjmuje ono jedną z poniższych wartości:

- C – powszechne;
- R – rzadkie;
- V – bardzo rzadkie;
- P – obecne.

Uzasadnienie nadania kategorii liczebności dla każdego gatunku wraz z podaniem materiałów źródłowych, na których oparto ocenę, musi być zawarte w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

j) Jakość danych

W polu tym należy określić jakość wykorzystanych danych poprzez wpisanie litery identyfikującej odpowiednią klasę. Przyjmuje się trzy klasy jakości:

- Klasa G – dane o wysokiej jakości. Do tej grupy można zaliczyć dane pochodzące z np.:
  - inwentaryzacji przyrodniczych wykonanych przez ekspertów przyrodniczych, zgodnie z przyjętymi przez właściwe merytoryczne organy administracji, metodykami lub wytycznymi;
  - recenzowanych publikacji naukowych;
- Klasa M – dane o przeciętnej jakości. Do tej grupy można zaliczyć dane pochodzące z np.:
  - źródeł o wysokiej jakości danych, ale tam gdzie zostały one uzupełnione szacunkami;
  - publikacji naukowych lub popularnonaukowych nie poddanych recenzji;
  - prac monitoringowych prowadzonych w wybranych punktach obszaru Natura 2000 uzupełnionych szacunkami;
  - inwentaryzacji przyrodniczych wykonanych na podstawie zobrazowań teledetekcyjnych;
- Klasa P – dane o niskiej jakości. Do tej grupy można zaliczyć dane pochodzące z np.:
  - ogólnego szacowania;

- obserwacji niepublikowanych;
- materiałów o charakterze archiwalnym;
- Klasa DD – brak danych. Użycie tej klasy jest zalecane w przypadku, gdy nawet zgrubne szacowanie nie jest możliwe.

k) Ocena populacji

Ocena populacji jest czynnikiem kwalifikującym gatunek jako przedmiot ochrony obszaru. Nadanie oceny polega na oszacowaniu wielkości populacji danego gatunku i jej zagęszczenia w stosunku do populacji krajowej. Należy przy tym zwrócić uwagę na zamknięte i otwarte przedziały definiowane przez znaki $>$ i $\geq$ oraz przypisanie populacji do odpowiedniego przedziału biorąc pod uwagę zaokrąglenia. Stosuje się poniższy przedział klas:

- A: $100\% \geq p > 15\%$
- B: $15\% \geq p > 2\%$
- C: $2\% \geq p > 0\%$
- D: populacja nieistotna

Jeżeli ocena ekspercka stwierdza, że występowanie danego gatunku na opisywanym obszarze jest nieznaczące (patrz uwaga poniżej) dla jego ochrony, wówczas otrzymuje on ocenę D (populacja nieistotna). W takim przypadku nie nadaje się pozostałych ocen (stanu zachowania, izolacji, oceny ogólnej).

UWAGA: Zapisy decyzji wykonawczej Komisji z dnia 11.7.2011 w sprawie formularza zawierającego informacje o terenach Natura 2000 nie definiują jednoznacznie pojęcia „populacja nieistotna”. W opinii Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska:

- Zapisu „*jeśli gatunek rzadko pojawia się na obszarze, na przykład tylko jako gatunek przelotny, nie uznaje się tej populacji za znaczącą i należy ją zapisać jako D*” nie należy interpretować w sposób taki, że każda populacja zakwalifikowana wyłącznie jako przelotna powinna być uznana za nieistotną niezależnie od jej liczebności.
- Populację stanowiącą mniej niż 0,50% populacji krajowej gatunku, poza przypadkami o których mowa w poniższym punkcie, uznaje się za nieistotną dla ochrony gatunku w skali kraju i nadaje się ocenę D. Podejście to jest analogiczne i zgodne z podejściem kwalifikowalności obszaru IBA, w którym minimalna liczebność danego gatunku powinna wynosić co najmniej 1% populacji krajowej - kryterium C6.
- W uzasadnionych sytuacjach, biorąc pod uwagę dostępne dane naukowe, specyfikę gatunku, charakterystykę zagęszczenia oraz konieczność zapewnienia właściwej ochrony przedmiotów ochrony i funkcjonowania sieci Natura 2000, Generalna Dyrekcja Ochrony

Środowiska może zmienić ocenę D na wyższą w przypadku populacji nieprzekraczającej poziomu 0,49% populacji krajowej.

Opis uzasadniający nadanie oceny dla każdego gatunku wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych, na których oparto ocenę musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”. Szczególnie ważne jest to w przypadku przyznawania nielicznej populacji oceny C na podstawie wiedzy eksperckiej (izolowane stanowisko podgatunku, łącznik między populacjami, populacja reliktowa, wyjątkowo wysokie zagęszczenie itp.).

I) Stan zachowania

Ocenę stanu zachowania gatunku nadaje się na podstawie dwóch podkryteriów, z których pierwsze odwołuje się do stopnia zachowania cech siedliska ważnych dla gatunku jego życia, natomiast drugie do możliwości ewentualnego odtworzenia tych cech. Ocenę nadaje się przyjmując jedną z poniższych wartości:

- A: doskonały;
- B: dobry;
- C: średni lub zdegradowany.

Podkryteria stosowane do nadania powyższej oceny:

- **Stopień zachowania cech siedliska gatunku**

Ocenia się elementy siedliska istotne z punktu widzenia biologii gatunku, a zwłaszcza te, które mają wpływ na dynamikę populacji. Ocena siedliska powinna uwzględniać jego strukturę oraz wybrane parametry abiotyczne. Stopień ten określa się metodą najlepszej oceny eksperckiej:

- I: elementy doskonale zachowane;
- II: elementy dobrze zachowane;
- III: elementy średnio zachowane lub częściowo zdegradowane.

Jeżeli stopień zachowania cech siedliska gatunku określono jako I (*elementy doskonale zachowane*) lub II (*elementy dobrze zachowane*) wówczas ocena stanu zachowania przyjmuje odpowiednio ocenę A (*doskonały*) lub B (*dobry*) niezależnie od stopnia podkryterium *możliwość odtworzenia*.

- **Możliwość odtworzenia**

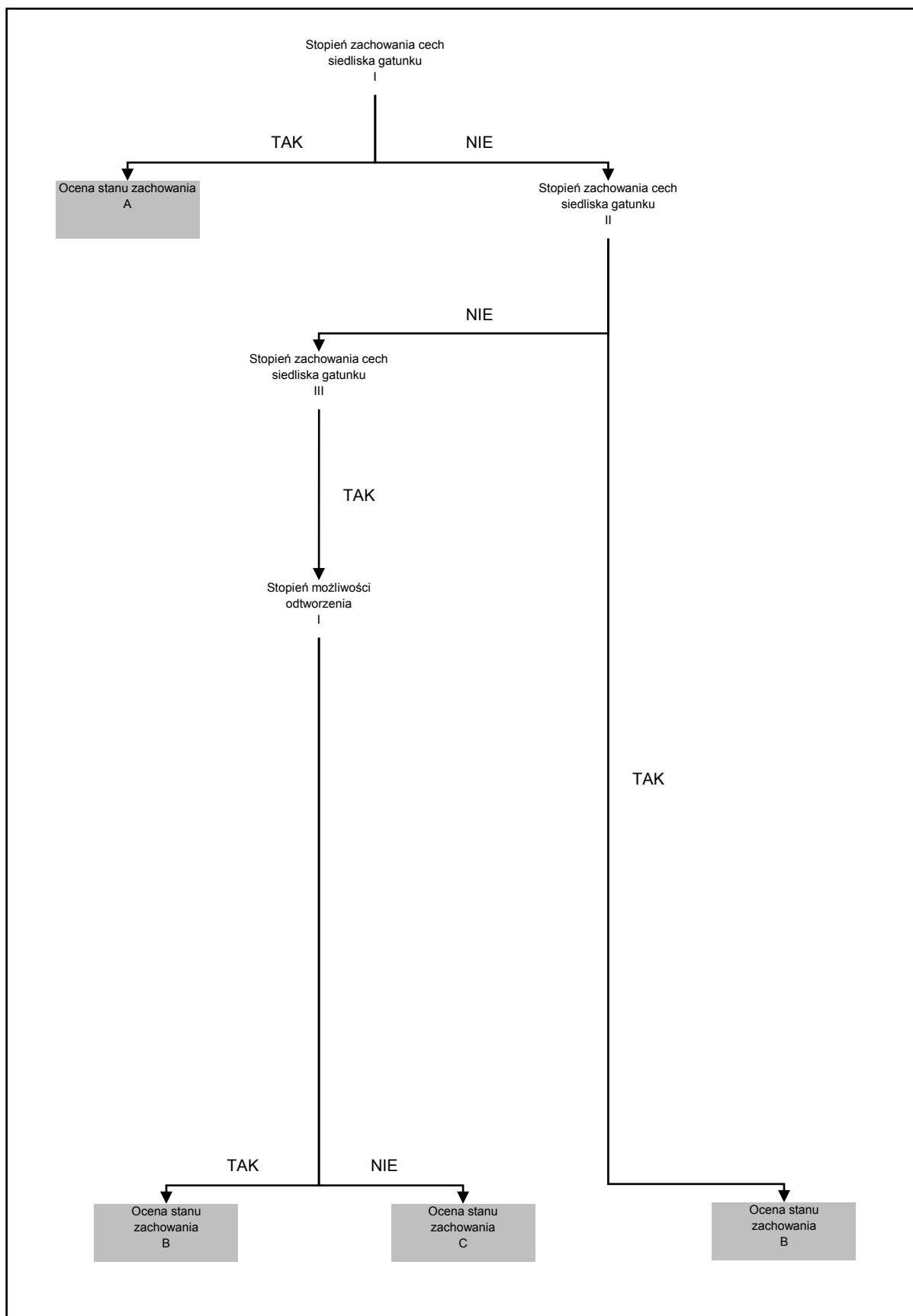
To podkryterium powinno być określone tylko wtedy, gdy *stopień zachowania siedliska gatunku* określono jako *III (elementy średnio zachowane lub częściowo zdegradowane)*. Wówczas określa się stopień trudności jego odtworzenia w trójstopniowej skali:

- łatwe;
- możliwe przy średnim nakładzie środków;
- trudne lub niemożliwe.

Syntetyczne przedstawienie wykorzystania powyższych podkryteriów do oceny stanu zachowania (patrz też Rysunek 6):

- A: doskonały stan zachowania:
  - stopień zachowania cech siedliska gatunku I (elementy doskonale zachowane), drugie podkryterium pomija się.
- B: dobry stan zachowania:
  - stopień zachowania cech siedliska gatunku II (elementy dobrze zachowane), drugie podkryterium pomija się;
- LUB*
- stopień zachowania cech siedliska gatunku III (elementy średnio zachowane lub częściowo zdegradowane), przy możliwości odtworzenia I (odtworzenie łatwe).
- C: średni lub zdegradowany stan zachowania:
  - pozostałe kombinacje.

Opis uzasadniający nadanie oceny stanu zachowania oraz stopni podkryteriów dla każdego gatunku wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych, na których oparto ocenę, musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

Rysunek 8: Schemat algorytmu nadania oceny stanu zachowania gatunku

m) Izolacja

To kryterium odnosi się do stopnia izolacji populacji występującej na danym obszarze w stosunku do naturalnego zasięgu danego gatunku. Stopień izolacji określa w przybliżeniu jaki jest wkład danej populacji w genetyczne zróżnicowanie w obrębie gatunku (upraszczając: im bardziej izolowana populacja tym większy jej wkład w zróżnicowanie genetyczne) i na ile jest ona stabilna. Termin „izolacja” należy przy tym rozważać w szerszym kontekście, stosując go w takim samym zakresie do gatunków ściśle endemicznych, podgatunków/odmian/ras, jak i subpopulacji w obrębie metapopulacji. Ocenia się ją w trójstopniowej skali:

- A: populacja (prawie) izolowana
- B: populacja nieizolowana, ale występującą na peryferiach zasięgu gatunku
- C: populacja nieizolowana w obrębie rozległego obszaru występowania

Opis uzasadniający nadanie oceny dla każdego gatunku wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych, na których oparto ocenę musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

n) Ocena ogólna

Ocena ogólna jest to ocena wartości obszaru dla ochrony danego gatunku, która może być użyta do podsumowania wcześniejszych kryteriów, a także do oszacowania dodatkowych czynników mogących mieć wpływ na zachowanie gatunku. Wspomniane czynniki mogą różnić się w zależności od gatunku i obejmować m.in. rodzaj działalności człowieka na terenie obszaru i w jego pobliżu, sposób gospodarowania gruntami, status ochrony prawnej terenu, ekologiczne związki między typami siedlisk i gatunkami. Ocena ta może być określona metodą najlepszej oceny eksperckiej przez nadanie jednej z poniższych wartości:

- A: znakomita;
- B: dobra;
- C: znacząca.

Opis uzasadniający nadanie oceny dla każdego gatunku wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych na których oparto ocenę musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

Gatunek					Populacja w obszarze				Ocena obszaru					
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C	A B C	A B C
						Min	Max		C R V P	G M P DD	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
B	A038	Cygnus cygnus			w	800	800	I		M	B	B	C	B
B	A038	Cygnus cygnus			c	1500	1500	I		P	A	B	A	B
P	1903	Liparis loeselii			p	20	30	I		G	C	A	C	A
I	1014	Vertigo angustior			p				R	DD	D			

Rysunek 9: Przykład wypełnienia tabeli dot. gatunków

3.3. Pozostałe ważne gatunki roślin i zwierząt

Wszystkie inne gatunki mające znaczenie dla ochrony i zarządzania obszarem wprowadza się zgodnie z poniższymi zasadami.

a) Grupa

Należy wprowadzić kodowe oznaczenie właściwej grupy gatunków stosując jeden z poniższych symboli:

- A – płazy;
- B – ptaki;
- F – ryby;
- Fu – grzyby;
- I – bezkręgowce;
- L – porosty;
- M – ssaki;
- P – rośliny;
- R – gady.

b) Nazwa i kod

Nazwy łacińskie i kody gatunków zawierają listy referencyjne stanowiące załącznik 2 i 3 niniejszego opracowania. W przypadku braku wyszczególnienia gatunku na powyższych listach należy podać jedynie obowiązującą nazwę łacińską.

c) Wrażliwość danych

Pole należy wypełnić wpisem „tak” jeżeli publiczny dostęp do informacji o gatunku mógłby stanowić zagrożenie dla jego ochrony np. z powodu nielegalnego kolekcjonowania okazów. W przypadku uznania gatunku jako wrażliwego informacja o jego występowaniu nie zostanie ujawniona opinii publicznej przez Komisję Europejską z jej własnej inicjatywy np. poprzez umieszczenie jej na publicznej witrynie internetowej.

d) Zanik gatunku (NP)

W przypadku gdy doszło do zaniku gatunku, dla którego obszar pierwotnie został wyznaczony, zaleca się wskazanie tego faktu przez wpisanie znaku „x” w kolumnie *NP*. W tej sytuacji dopuszczalne jest również usunięcie informacji na temat tego gatunku z SDF. Gatunek, który nie występował w obszarze od momentu wejścia w życie dyrektywy oraz historyczne przypadki występowania gatunku nie powinny być odnotowywane. Gatunek uznaje się za już niewystępujący w obszarze np. jeżeli nie odnotowano jego obecności w ciągu dłuższego okresu czasu. Długość tego okresu będzie zależać od gatunku - w przypadku gatunków, których obserwacje uznaje się za łatwe brak stwierdzenia przez kilka lat może świadczyć ich zaniku. Natomiast dla gatunków trudnych w obserwacji brak stwierdzeń w ww. okresie nie musi dowodzić zaniku gatunku, szczególnie jeżeli jego siedlisko nie uległo zmianie.

Przyczyny zaniku gatunku muszą zostać opisane w punkcie 4.2 „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

e) Wielkość populacji

Pola należy wypełnić wartościami określającymi liczebność populacji. W przypadku dokładnych danych do kolumn *Min* i *Max* wpisuje się tą samą liczbę. W przypadku danych uzupełnionych szacunkami wpisuje się przedziały liczbowe, przy czym wartości minimalne i maksymalne powinny być średnimi z kilku lat, a nie wartościami skrajnymi.

Jeżeli dane nie pozwalają na szacowanie liczebności populacji należy wskazać jedynie typ populacji (np. p - Osiedła), a pole „jakość danych” uzupełnić wartością DD (brak danych). W takim przypadku pola „wielkość populacji” nie wypełnia się, natomiast wprowadza się wartość kategorii liczebności (C, R, V lub P patrz punkt g). Wartość kategorii liczebności może zostać wprowadzona również dodatkowo jako uzupełnienie wielkości populacji.

W przypadku gdy na terenie obszaru planowana jest introdukcja gatunku pole „wielkość populacji” należy uzupełnić wartością „-1”.

Opis charakteryzujący wielkość i rozmieszczenie populacji każdego gatunku wraz ze wskazaniem materiałów źródłowych, musi być zawarty w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

f) Jednostka

Należy wskazać jednostkę, w której wyrażono wielkość populacji. Zalecane* jest, aby jako jednostkę stosować osobniki (i) lub pary (p). Tam, gdzie nie jest to możliwe stosuje się jedną z poniższych jednostek:

- adults – osobniki dorosłe;
- subadults – osobniki młodociane;
- bfemales – rozmnażające się samice;
- cmales – nawołujące samce;
- males – samce;
- shoots – pędy;
- tufts – kępy;
- fstems – pędy kwiatostanowe;
- localities – stanowiska;
- colonies – kolonie;
- logs – zasiedlone pnie;
- trees – zasiedlone drzewa;
- stones – zasiedlone głazy/kamienie;
- length – długość zasiedlonego obiektu wyrażona w kilometrach;
- area – powierzchnia zasiedlona przez populację wyrażona w metrach kwadratowych;
- grids1x1 – liczba pól siatki kwadratów o rozmiarze 1x1km, w których występuje populacja;
- grids5x5 – liczba pól siatki kwadratów o rozmiarze 5x5km, w których występuje populacja;

- grids10x10 – liczba pól siatki kwadratów o rozmiarze 10x10km, w których występuje populacja.

* UWAGA: istnieją gatunki, dla których zalecana jest inna niż osobniki (i) lub pary (p) jednostka wielkości populacji. Gatunki te wraz z rekomendowanymi jednostkami zestawiono w tabeli stanowiącej załącznik 4 niniejszego opracowania.

g) **Kategoria liczebności**

Pole to uzupełnia się w przypadku braku danych o wielkości populacji lub braku możliwości jej oszacowania. Ewentualnie pole może posłużyć jako uzupełnienie liczbowych szacunków wielkości populacji (patrz punkcie e). Przyjmuje ono jedną z poniższych wartości:

- C – powszechne;
- R – rzadkie;
- V – bardzo rzadkie;
- P – obecne.

Uzasadnienie nadania kategorii liczebności dla każdego gatunku wraz z podaniem materiałów źródłowych, na których oparto ocenę, musi być zawarte w punkcie 4.2. „Wartość przyrodnicza i znaczenie”.

h) **Motywacja**

Pole to służy do wyjaśnienia powodu umieszczenia gatunku w wykazie. W odpowiednim miejscu znakiem „X” zaznacza się przynależność gatunku do jednej lub wielu z poniższych kategorii:

- IV – gatunki z załącznika IV Dyrektywy siedliskowej;
- V – gatunki z załącznika V Dyrektywy siedliskowej;
- A – gatunek wymieniony na krajowej czerwonej liście;
- B – gatunek endemiczny;
- C – gatunek objęty konwencją międzynarodową;
- D – inne powody.

Dodatkowe szczegóły dotyczące motywacji do wprowadzenia do wykazu poszczególnych gatunków, szczególnie gdy chodzi o kat. D, powinny zostać opisane w ppunkcie 4.2, który jest polem tekstowym przeznaczonym do opisanie jakości i znaczenia terenu.

Gatunek					Populacja w obszarze			Motywacja					
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Wielkość		Jednostka	Kategoria					
					Min	Max							
P		Acer heldreichii			51	100	I					X	
B		Accipiter nisus			2	4	I						X
M		Eptesicus serotinus			150	200	I		X		X		
I		Ectemnius						R					X
R		Elaphe longissima						C	X			X	
P		Campanula						C	X		X		

Rysunek 10: Przykład wypełnienia tabeli dot. innych gatunków

4. Opis obszaru

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru (obowiązkowe)

Pole to dzieli się na część tabelaryczną i opisową. W części tabelarycznej zawarte są informacje o udziale rodzaju pokrycia terenu zgodnie z poniższą klasyfikacją:

- N01 – Obszary morskie, w tym przesmyki wód morskich;
- N02 – Odcinki rzek w strefie pływów, estuaria, muliste i piaszczyste płycizny przybrzeżne, laguny (w tym wyrobiska po wydobywaniu soli);
- N03 – Słone błota (marsze, solniska), słone pastwiska i stepy;
- N04 – Piaszczyste wydmy nadmorskie, piaszczyste plaże, machair;
- N05 – Kamieniste wybrzeża, morskie wybrzeża klifowe, wysepki;
- N06 – Wody śródlądowe (stojące i płynące);
- N07 – Torfowiska, mokradła, bagna, roślinność granicząca z wodami;

- N08 – Wrzosowiska, zarośla, makia i garig, frygana;
- N09 – Suche murawy, stepy;
- N10 – Łąki wilgotne, łąki świeże;
- N11 – Wysokogórskie murawy i górskie łąki;
- N12 – Ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie);
- N13 – Pola ryżowe;
- N14 – Intensywnie użytkowane użytki zielone;
- N15 – Pozostałe grunty orne;
- N16 – Lasy liściaste zrzucające liście na zimę;
- N17 – Lasy iglaste;
- N18 – Lasy wiecznie zielone;
- N19 – Lasy mieszane;
- N20 – Sztuczne monokultury leśne (np. plantacje topoli lub drzew egzotycznych);
- N21 – Tereny nieleśne z uprawami roślin drzewiastych (w tym sady, gaje, winnice);
- N22 – Śródlądowe skały, piargi, piaski, lodowce;
- N23 – Pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe);
- N24 – Siedliska morskie i przybrzeżne (ogólnie);
- N25 – Siedliska trawiaste i zarośla (ogólnie);
- N26 – Siedliska leśne (ogólnie);
- N27 – Siedliska rolnicze (ogólnie).

UWAGA: Klasy ogólne (N24-N27) stosuje się wyłącznie wtedy, kiedy niemożliwe użycie jest klas bardziej precyzyjnych (N01-N23).

W części opisowej ukazującej ogólny obraz obszaru, powinny znaleźć się informacje mające znaczenie dla ochrony obszaru w zakresie charakterystyki geologicznej, geomorfologicznej, krajobrazowej, typach dominującej roślinności, obecności gatunków, siedlisk nie wymienionych w załącznikach Dyrektyw siedliskowej i ptasiej oraz inne informacje mające znaczenie dla ochrony obszaru. Informacje na temat niewielkich elementów krajobrazu takich jak żywopłoty, krzewy czy liniowe zadrzewienia również powinny być przedstawione w tym polu.

4.2. Wartość przyrodnicza i znaczenie (obowiązkowe)

W punkcie tym muszą znaleźć się informacje uzasadniające nadane oceny dla siedlisk i/lub gatunków umieszczonych w punktach 3.1, 3.2, 3.3 wraz ze wskazaniem źródła danych (np. publikacje naukowe, dane niepublikowane w tym dane własne). Ponadto tu należy zawrzeć wyjaśnienia dotyczące punktów: 3.1, 3.2. Wszystkie wykorzystane źródła danych powinny znaleźć się również w punkcie 4.5. W praktyce chodzi o przejrzyste ukazanie motywów nadania konkretnej oceny oraz o możliwość dotarcia do źródeł, na podstawie których była oparta. Ponadto należy wskazać podstawy do umieszczenia w punkcie 3.3 gatunków z motywacją D. W przypadku obszarów podmokłych o znaczeniu międzynarodowym, na których regularnie zatrzymują się znaczące liczebności (>20 000 osobników) ptactwa wodnego, fakt ten powinien być odnotowany również w tym punkcie. Należy też ogólnie scharakteryzować jakość i znaczenie obszaru w świetle celów ochrony wynikających z Dyrektywy ptasiej i siedliskowej.

PRZYKŁADY:

Gatunki ptaków:

W okresie lęgowym ostoja ważna dla gatunków z załącznika I Dyrektywy ptasiej: bielika i żurawia (>1% populacji krajowej, kryterium C6) oraz gągoła i nurogęsi (>1% populacji krajowej). W stosunkowo wysokim zagęszczeniu w ostoi występuje dzięcioł czarny.

Bielik – ocena ogólna C, w tym:

Populacja rozmieszczona jedynie w północnym fragmencie obszaru : 12-14 par, co stanowi ok. 2% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007) – ocena C;

Zachowanie: ocena B, w tym:

stopień zachowania siedliska: II – elementy zachowane w dobrym stanie (rozległe tereny leśne ze starodrzewiem pow. 80-100 lat, liczne płytkie zbiorniki i ciek),

możliwość odtworzenia: nie oceniano;

Izolacja: ocena C.

Żuraw – ocena ogólna C, w tym:

Populacja równomiernie występująca na terenie całego obszaru: 148-156 par, co stanowi ok.1.5% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007) – ocena C;

Zachowanie: ocena B, w tym:

stopień zachowania siedliska: III – elementy w średnim stanie (częściowo osuszone mokradła i zabagnienia, częściowa degradacja olsów i łągów),

możliwość odtworzenia: I – łatwe (wykorzystanie istniejącej sieci zastawek utrzymujących stały poziom wody w okresie lęgowym, znacząca aktywność bobrów);

Izolacja: ocena C.

Gągoł populacje rozmieszczone skupiskowo na terenie całego obszaru, głównie przy ujściu rzeki – ocena ogólna B, w tym:

Populacja: 100-150 par, co stanowi do 10% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007) – ocena B (przedział $15\% \geq p > 2\%$);

Zachowanie: ocena B, w tym:

stopień zachowania siedliska: II – elementy zachowane w dobrym stanie (starodrzew mieszany pow. 100 lat, liczne drzewa dziuplaste, liczne śródleśne zbiorniki i cieki wodne),

możliwość odtworzenia: nie oceniano,

Izolacja: ocena C.

Nurogęś populacje rozmieszczone skupiskowo na terenie całego obszaru, głównie przy ujściu rzeki – ocena ogólna B, w tym:

Populacja: 3-5 par, co stanowi ok. 30% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007) – ocena A (przedział $100\% \geq p > 15\%$);

Zachowanie: ocena B, w tym:

stopień zachowania siedliska: II – elementy zachowane w dobrym stanie (starodrzew mieszany pow. 100 lat, liczne drzewa dziuplaste, liczne śródleśne zbiorniki i cieki wodne),

możliwość odtworzenia: nie oceniano,

Izolacja: ocena C.

Dzięcioł czarny równomiernie występująca na terenie całego obszaru – ocena ogólna C, w tym:

Populacja: 45-50 par, co stanowi ok. 0.12% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007). Z uwagi na fakt, że dwa gatunki stanowiące przedmiot ochrony w obszarze – gągoł i nurogęś – gniazdują w dziuplach wykutych przez dzięcioła czarnego – ocena C (inne kryteria ornitologiczne);

Zachowanie: ocena B, w tym:

stopień zachowania siedliska: II – elementy zachowane w dobrym stanie (starodrzew pow. 100 lat, użytkowany gospodarczo),

możliwość odtworzenia: nie oceniano;

Izolacja: ocena C.

W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego żurawia (kryterium C2).

Żuraw – ocena ogólna B, w tym:

Populacja równomiernie występująca na terenie całego obszaru: 1800-2000 os., co stanowi 2-3% populacji szlaku wędrówkowego gatunku (wg Sikora i in. 2009) – ocena B (przedział $15\% \geq p > 2\%$);

Zachowanie: ocena B, w tym:

stopień zachowania siedliska: III – elementy w średnim stanie (częściowo osuszone mokradła i zabagnienia),

możliwość odtworzenia: I – łatwe (wykorzystanie istniejącej sieci zastawek, znacząca aktywność bobrów);

Izolacja: ocena C.

Siedlisko: 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (przykład z SDF projektowanego obszaru „Góra Dębowa”)

Uroczysko Narzym-Dwukoły, którego istotną część stanowi omawiany obszar, to jeden z nielicznych dużych i zwartych kompleksów leśnych w tym rolniczym regionie. Dużą jego część stanowią starodrzewia na siedlisku grodu subkontynentalnego (kod - 9170-2), który zajmuje ponad 80% tego obszaru (310 ha). Stanowi to 0,67% powierzchni tego siedliska przyrodniczego występującego w całej Polsce (względna powierzchnia – „C”). Jego stopień reprezentatywności został określony jako znaczący (C). Na taką ocenę zaważył z jednej strony duży udział sztucznie wprowadzonej na to siedlisko sosny a w mniejszej ilości także buka i kilku gatunków obcego pochodzenia w warstwie drzewostanowej. Z drugiej strony na istotnej powierzchni tych fitocenoz runo zachowało swój naturalny i typowy, grądowy charakter. Ponadto na szczególną uwagę zasługują występujące w miejscowych drzewostanach pojedyncze, stare dęby z których wiele osiąga wymiary kwalifikujące je na pomniki przyrody. Z kolei stan zachowania występujących na tym terenie płatów grodu subkontynentalnego został zakwalifikowany do kategorii „B” na podstawie dokonanych ocen cząstkowych. Stopień zachowania struktury – III (średnio zachowana lub zdegradowana). Na tak niską kwalifikację tego parametru zaważyła szczególnie struktura drzewostanów oraz zaznaczające się w fitocenozach grądowych objawy pinetyzacji. Stopień zachowania funkcji – II (dobry). Podstawą przyjęcia takiej oceny dla tego parametru jest dobry potencjał warunków glebowo-klimatycznych, istniejących lokalnych zasobów florystycznej różnorodności, przy założeniu prowadzenia w przyszłości racjonalnej gospodarki leśnej. Możliwość odtworzenia – II (możliwa przy średnim nakładzie sił i środków). W tym przypadku, do zwiększenia stopnia naturalności omawianego ekosystemu wystarczy ochrona bierna (na obszarze rezerwatu przyrody) oraz stopniowa przebudowa drzewostanów i eliminacja gatunków obcych geograficznie.

Na omawianym obszarze występują jeszcze dwa inne siedliska przyrodnicze z I Załącznika Dyrektywy siedliskowej, którymi są łęg jesionowo-olszowy (kod - 91E0-3) oraz niżowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie (kod - 6510). Oba te siedliska otrzymały ocenę „D” w zakresie ich reprezentatywności. W przypadku łęgu jesionowo-olszowego głównym powodem takiej kwalifikacji jest młody drzewostan o uproszczonym składzie gatunkowym (monokultura olszy). Natomiast niska ocena siedliska łąkowego wynika z faktu, że fitocenozy te nie posiadają wystarczającej, dla tej jednostki syntaksonomicznej, charakterystycznej kombinacji gatunków oraz wiele ich płatów nawiązuje do zbiorowisk łąk wilgotnych z rzędu Molinietalia. Siedliska te występują we wschodniej części obszaru przez który przebiega usytuowana południkowo dolina Dwukolanki.

Źródłem na podstawie którego wyliczono powierzchnie występujących na tym obszarze siedlisk przyrodniczych z I Załącznika Dyrektywy siedliskowej była mapa cyfrowa Nadleśnictwa z warstwą siedlisk przyrodniczych opracowaną w ramach powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej w Lasach Państwowych w latach 2006-2008 .

4.3. Zagrożenia (obowiązkowe)

W tym punkcie zebrane są w postaci tabel informacje dotyczące aktualnie występujących najistotniejszych dla obszaru pozytywnych oddziaływań oraz zagrożeń, presji i negatywnej działalności człowieka zarówno w samym obszarze, jak i poza jego granicami. Listę kodów wraz objaśnieniem stanowi załącznik 5 do niniejszego opracowania. Przypisując kod oddziaływania należy podać możliwie najdokładniejszą klasyfikację (poziom 3). W przypadku braku takiej możliwości należy zastosować kod poziom 2. Wskazane oddziaływania zestawia się w 4 oddzielnych tabelach:

- Negatywny wpływ o istotnym znaczeniu/oddziaływaniu – tabela ta zawiera listę maksymalnie pięciu negatywnych oddziaływań o istotnym bezpośrednim lub natychmiastowym wpływie i/lub dotyczących przeważającej części obszaru;
- Pozytywny wpływ o istotnym znaczeniu/oddziaływaniu – tabela ta zawiera listę maksymalnie pięciu pozytywnych oddziaływań o istotnym bezpośrednim lub natychmiastowym wpływie i/lub dotyczących przeważającej części obszaru.

Pole *ranga* w powyższych tabelach zawsze uzupełnia się literą „H”.

- Negatywny wpływ o umiarkowanym lub niskim znaczeniu/oddziaływaniu – tabela ta zawiera listę w sumie maksymalnie dwudziestu negatywnych oddziaływań o wpływie:
  - umiarkowanym bezpośrednim lub natychmiastowym, o dominującym charakterze pośrednim i/lub dotyczącym około połowy obszaru - oznaczany literą „M” w polu *ranga*;
  - niewielkim bezpośrednim lub natychmiastowym, o charakterze wyłącznie pośrednim i/lub oddziaływaniu na niewielką część obszaru - oznaczany literą „L” w polu *ranga*.
- Pozytywny wpływ o umiarkowanym lub niskim znaczeniu/oddziaływaniu – tabela ta zawiera listę w sumie maksymalnie dwudziestu pozytywnych oddziaływań o wpływie:
  - umiarkowanym bezpośrednim lub natychmiastowym, o dominującym charakterze pośrednim i/lub dotyczącym około połowy obszaru - oznaczany literą „M” w polu *ranga*;
  - niewielkim bezpośrednim lub natychmiastowym, o charakterze wyłącznie pośrednim i/lub oddziaływaniu na niewielką część obszaru - oznaczany literą „L” w polu *ranga*.

W przypadku braku stwierdzenia jakichkolwiek oddziaływań w polu *kod* wpisuje się znak „x”. Kolejność wpisanych zagrożeń w ww. tabelach nie oznacza różnicowania ich wagi, która określona jest jedynie literą w polu *ranga*.

Opcjonalnie dla każdego oddziaływania można podać kwalifikator zanieczyszczenia wskazujący jego charakter. Można zastosować następujące kwalifikatory:

- N – wprowadzanie azotu;
- P – wprowadzanie fosforu/fosforanów;
- A – zakwaszanie;
- T – toksyczne chemikalia nieorganiczne;
- O – toksyczne chemikalia organiczne;
- X – zanieczyszczenia mieszane.

Przy każdym oddziaływaniu należy wskazać miejsce jego występowania:

- i – wewnątrz obszaru;
- o – poza granicami obszaru;
- b – zarówno wewnątrz jak i poza granicami obszaru.

4.4. Własność

Należy wymienić główne formy własności terenów w granicach danego obszaru wraz z podaniem ich procentowego udziału (dokładność do jedności). Możliwe typy własności to:

- publiczna:
  - krajowa;
  - wojewódzka;
  - lokalna (powiatowa lub gminna);
  - inna – będąca własnością publiczną, ale żadną z powyższych.
- mieszana – będąca w posiadaniu co najmniej dwóch podmiotów (np. publicznego i prywatnego);
- prywatna – teren nie jest własnością publiczną i należy do np. organizacji pozarządowej, osób fizycznych, korporacji;
- nieznana.

4.5. Dokumentacja

Należy wymienić wszystkie źródła informacji wykorzystane do przygotowania formularza, w tym pełną literaturę publikowaną, dane niepublikowane oraz informacje ustne. Cytowania muszą być, tam gdzie to możliwe, zgodne z normami PN-ISO 690:2002. (Dokumentacja – Przypisy bibliograficzne – Zawartość, forma i struktura) oraz PN-ISO 690-2:1999. (Przypisy bibliograficzne – Dokumenty elektroniczne i ich części).

Przykład:

1. Kubiak Zygmunt, Dzieje Greków i Rzymian. Piękno i gorycz Europy, wyd. 2. Warszawa: Świat Książki 2003, 542 s., ISBN 83-7311-732-6.
2. Gorman Michael, Przyszłość biblioteki akademickiej. Tłum. z ang. Janina Walkiewicz. „Przegląd Biblioteczny” 1995, r.63, z.2, s.147 – 155.

5. Status ochrony obszaru

5.1. Formy ochrony w obszarze wyznaczone na poziomie krajowym i regionalnym

Należy wymienić wszystkie formy ochrony przyrody występujące w granicach obszaru wraz ze wskazaniem sumarycznego procentu pokrycia dla każdej z tych form. Innymi słowy, jeśli w granicach obszaru występują trzy rezerваты przyrody, ich udział należy podać łącznie. Stosuje się poniższe kody dla form ochrony przyrody:

- PL00 – Teren nie podlegający ochronie;
- PL01 – Park narodowy;
- PL02 – Rezerwat przyrody;
- PL03 – Park krajobrazowy;
- PL04 – Obszar chronionego krajobrazu;
- PL05 – Pomnik przyrody;
- PL06 – Stanowiska dokumentacyjne;
- PL07 – Użytki ekologiczne.

5.2. Powiązania obszaru z innymi formami ochrony:

Podpunkt ten zawiera informacje stanowiące uszczegółowienie i rozwinięcie danych z podpunktu 5.1 o wzajemnych relacjach między obszarem, a wyznaczonymi na poziomie krajowym i międzynarodowym formami ochrony przyrody. Dla każdego krajowego obiektu objętego ochroną należy wskazać: kod formy ochrony przyrody (patrz punkt 5.1), nazwę, typ relacji oraz procent pokrycia obszaru (dokładność do jedności). Typ relacji relacja należy opisać jednym z poniższych symboli:

- (=) Opisywany obszar Natura 2000 dokładnie pokrywa się z inną formą ochrony;
- (+) Opisywany obszar Natura 2000 całkowicie zawiera inną formę ochrony;
- (-) Inna forma ochrony całkowicie zawiera opisywany obszar Natura 2000;
- (*) Obszar Natura 2000 i inna forma ochrony pokrywają się częściowo;
- (/) Obszar Natura 2000 sąsiaduje z inną formą ochrony.

W przypadku obszarów wyznaczonych na poziomie międzynarodowym postępuje się analogicznie jak w przypadku obszarów wyznaczonych na poziomie krajowym przypisując je do następujących grup:

- Konwencja Ramsarska;
- Rezerwat biogenetyczny;
- Europejski Dyplom Ochrony Przyrody (Eurodiploma);
- Rezerwat biosfery UNESCO MAB;
- Konwencja Barcelońska;
- Konwencja Bukaresztańska;
- Teren wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO;
- Obszar HELCOM;
- Obszar OSPAR;
- Morski obszar chroniony;
- Inne.

5.3. Inne formy ochrony w obszarze

W polu tym należy opisać wszelkie dodatkowe informacje dotyczące form ochrony przyrody, które nie zostały ujęte w punkcie 5.1 i 5.2, a zachodzi uzasadniona potrzeba zawarcia takiej informacji.

6. Zarządzanie obszarem

6.1. Organ odpowiedzialny za zarządzanie obszarem (obowiązkowe)

Należy wprowadzić pełne dane kontaktowe podmiotów pełniących rolę sprawującego nadzór nad obszarem. W przypadku, gdy obszar podlega więcej niż jednemu podmiotowi sprawującemu nadzór, należy wskazać dane każdego z nich. Wymagane dane to:

- Nazwa instytucji;
- Adres korespondencyjny;
- Numer telefonu;
- Numer faksu;
- Adres poczty elektronicznej.

6.2. Plan zarządzania (obowiązkowe)

Należy tu umieścić informacje o istniejących lub opracowywanych planach zarządzania obszarem podając nazwę i miejsce jego udostępnienia np. internetowy adres URL.

6.3. Działania ochronne

Pole to zawiera informacje dotyczące podjętych lub planowanych do przeprowadzenia niezbędnych dla obszaru działaniach ochronnych.

7. Mapy obszaru (obowiązkowe)

Wszystkie obszary posiadają elektroniczną wektorową granicę prowadzoną w systemach informacji przestrzennej (GIS). Granica ta powinna być opracowana na podstawie referencyjnych źródeł danych przestrzennych o skali nie mniejszej niż 1:50 000 i dokładności terenowej nie

gorszej niż 50m., oraz opatrzona metadanymi zgodnymi z Dyrektywą INSPIRE. W punkcie tym dostarcza się następujących informacji o:

- Identyfikator INSPIRE: to indywidualny identyfikator obiektu przestrzennego (obszaru) nadawany przez właściwy organ. Wykorzystuje się go przy użyciu zewnętrznych aplikacji do lokalizowania obiektu przestrzennego. Pole to stanie się obowiązkowe w momencie wejścia w życie odpowiedniego rozporządzenia wykonawczego INSPIRE.
- Informacja o mapie w formacie PDF: opcjonalnie, prócz granic w postaci elektronicznej wektorowej warstwy GIS, państwo członkowskie może dostarczać mapy w formacie PDF. Plik musi spełniać następujące wymagania: zgodny z normą ISO 19005-1 (Zarządzanie dokumentami – Format plików dokumentów elektronicznych z długoterminową ochroną), kod obszaru i data utworzenia mapy muszą być włączone do pliku tak, by można było przeszukiwać dokumenty wg tych wartości.
- Odniesienie: w tym nieobligatoryjnym polu można wpisać informacje dotyczące przestrzennych materiałów referencyjnych, na podstawie których opracowano wektorową granicę obszaru. Taką informacją może być np. wskazanie numeru identyfikacyjnego i nazwy mapy topograficznej.

Opracowano na podstawie:

Decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 11.07.2011 w sprawie formularza zawierającego informacje o terenach Natura 2000 K(2011) 4892 wersja ostateczna

*przez Wydział ds. Wyznaczania i Zarządzania Obszarami Natura 2000,
Departamentu Obszarów Natura 2000, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska:
dr inż. Piotr Rojek (piotr.rojek@gdos.gov.pl tel.: (22)-57-92-138)
mgr inż. Jarosław Sadowski (jaroslaw.sadowski@gdos.gov.pl tel.: (22)-57-92-138)*